

**«Έτσι άντε-άντε είναι η ποίηση;»
Παράδοση και Μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση:
διδασκτική πρόταση για το μάθημα της
Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α' Λυκείου**

Ελένη Μαλιγκάνη

Φιλόλογος, Γενικό Λύκειο Αξιού
malen321@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το κείμενο αυτό περιγράφει συνοπτικά μια διδακτική πρόταση, που μπορεί να εφαρμοστεί στο πλαίσιο του μαθήματος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στην Α' Λυκείου και αφορά στη δεύτερη διδακτική ενότητα «Παράδοση και Μοντερνισμός στη νεοελληνική ποίηση». Υιοθετεί τη νέα κατεύθυνση στη διδασκαλία της λογοτεχνίας, όπου γίνεται προσπάθεια να αντιμετωπιστεί η σχολική πράξη ως μια κοινότητα αναγνωστών που συνειδητοποιεί και κατανοεί κριτικά την πολιτισμική της εμπειρία και διαμορφώνει την ταυτότητά της. Συγκροτείται, σύμφωνα με το νέο πρόγραμμα σπουδών, σε τρεις φάσεις (πριν την ανάγνωση, κυρίως ανάγνωση και μετά την ανάγνωση) και αποσκοπεί στη σύνθεση μιας συνολικής εικόνας της εξέλιξης της νεοελληνικής ποίησης, μέσα από τη προσέγγιση των κυριότερων λογοτεχνικών ρευμάτων της νεότερης εποχής (ρομαντισμού, παρνασσισμού, συμβολισμού, υπερρεαλισμού) και στην κατανόηση της ριζικής αλλαγής σύλληψης της ποιητικής δημιουργίας που πραγματώνει η παράδοση και ο μοντερνισμός.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι ΤΠΕ βοηθούν, με την παραπάνω προοπτική, στην ανανέωση των σημείων της διδακτικής διαδικασίας και στη διεύρυνση των δυνατοτήτων της.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Νεοελληνική Λογοτεχνία, παραδοσιακή & μοντέρνα ποίηση, σχέδιο μαθήματος

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συνειδητοποίηση της σχέσης της λογοτεχνίας με την ανθρώπινη εμπειρία ενισχύει την κατανόηση του κόσμου στον οποίο ζούμε, καθώς και του εαυτού μας. Η διδασκαλία της λογοτεχνίας, σύμφωνα με το νέο θεσμικό πλαίσιο του μαθήματος, επιδιώκει —μεταξύ άλλων— να καταστήσει τους μαθητές ικανούς να αναπτύξουν αιτιολογημένη και τεκμηριωμένη προσωπική άποψη για τα κείμενα που διαβάζουν, να αξιολογήσουν τη δική τους ερμηνευτική προσέγγιση και των συμμαθητών τους, να αναγνωρίσουν τις συμβάσεις και τις τεχνικές των λογοτεχνικών κειμένων, να εξοικειωθούν με άλλα είδη ανάγνωσης (ιδιωτική, δημόσια, συν-ανάγνωση κ.ά.), να μετουσιώσουν τα συναισθήματα που τους προκαλεί η λογοτεχνική ανάγνωση σε νέο κειμενικό είδος (ΦΕΚ 1562, 2011: 21069-70). Οι μαθητές γίνονται συν-παραγωγοί γνώσης παράγουν δικό τους βιωματικό και «αυθεντικό» λόγο για τη λογοτεχνία, συγκροτούν τη δική τους υποκειμενικότητα. Αυτός ο λόγος τους αποτελεί και κεντρικό σημείο αξιολόγησής τους (Χοντολίδου, 1999: 381-4).

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ στο μάθημα της λογοτεχνίας, μπορεί να υπηρετήσει αυτή τη λογική καθώς ξεπερνά την άγονη αντιπαράθεση τέχνης και τεχνολογίας, και δεν μένει ένα απλό εργαλείο μάθησης αλλά και ένας νέος τρόπος πρόσληψης, διάδοσης ακόμη και παραγωγής της λογοτεχνίας. Η σχέση του μαθητή με το λογοτεχνικό φαινόμενο διευκολύνεται, αφού λαμβάνεται υπόψη η ιδιαίτερη εξοικείωσή του με τις ψηφιακές εφαρμογές και χρησιμοποιείται ως δίαυλος επικοινωνίας της δικής του ιστορικότητας με την ιστορικότητα του κειμένου. Πολλαπλασιάζονται οι διαθέσιμοι μαθησιακοί πόροι και έρχεται σε επαφή ο μαθητής με πολύ περισσότερα λογοτεχνικά κείμενα από αυτά που είναι διαθέσιμα στα σχολικά ανθολόγια. Αντιλαμβάνεται την ποίηση και ως πολυτροπικό κείμενο με πολλαπλάσιες δυνατότητες πρόσληψης, πέρα από την καθιερωμένη σχολική έντυπη μορφή. Διευρύνεται η 'επικοινωνία' του με το ποιητικό κείμενο και μπορεί να οδηγήσει σε νέες νοηματοδοτήσεις του. Και απώτερος σκοπός είναι η 'απόλαυση του κειμένου'. Το διαδίκτυο είναι κύρια πηγή πολυμεσικού υλικού και πολυτροπικών κειμένων όπου αναπτύσσονται δεξιότητες πολυγραμματισμού (Επιμορφωτικό υλικό, 2008).

Ακολουθώντας αυτές τις θεωρητικές αρχές και με βάση ειδολογική οργάνωση της ύλης, διαμορφώσαμε μια διδακτική πρακτική που θέλει να αναδείξει την ιστορικότητα του λογοτεχνικού θεσμού και να καταδείξει τις αλλαγές στη λογοτεχνία ως αποτέλεσμα ένταξης σε γενικότερα καλλιτεχνικά και πολιτιστικά ρεύματα. Η μεθοδολογική προσέγγιση βασίζεται σε μαθητοκεντρικές παιδαγωγικές μεθόδους, τη διδασκαλία σε ομάδες και τη μέθοδο project και υλοποιείται σε τρεις φάσεις. Στην πρώτη χτίζονται 'γέφυρες με τα κείμενα' και δημιουργείται ένα πλαίσιο προβληματισμού, στη δεύτερη γίνεται η κύρια προσέγγιση και στην τρίτη οι μαθητές μεταγνωστικά παράγουν δικό τους κείμενο (ΦΕΚ 1562, 2011: 21073-75).

ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

- Να συνειδητοποιήσουν ότι η ποίηση αλλάζει, τόσο στο περιεχόμενο όσο και στη μορφή της, από εποχή σε εποχή.
- Να αποκτήσουν μια συνολική εικόνα της εξέλιξης της νεοελληνικής ποίησης.
- Να γνωρίσουν τα λογοτεχνικά ρεύματα του ρομαντισμού, του παρνασσισμού, του συμβολισμού, του μοντερνισμού και του υπερρεαλισμού.
- Να κωδικοποιήσουν τα χαρακτηριστικά της παραδοσιακής και μοντέρνας ποίησης.
- Να γνωρίσουν τους κοινωνικούς παράγοντες και τις επιστημονικές φιλοσοφικές τάσεις που οδήγησαν στον μοντερνισμό.

ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

- Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά της μοντέρνας και της παραδοσιακής ποίησης και να τα εντοπίζουν σε ποιήματα.
- Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά άλλων λογοτεχνικών κινημάτων σε ποιήματα.
- Να εξοικειωθούν με το άλογο στοιχείο της μοντέρνας ποίησης και να είναι ανοικτοί στην πολυσημία του ποιητικού λόγου.
- Να πειραματίζονται με τις δυνατότητες της γλώσσας και τους συνειρμούς.

ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΠΕ

Χρήση ταινιών video.

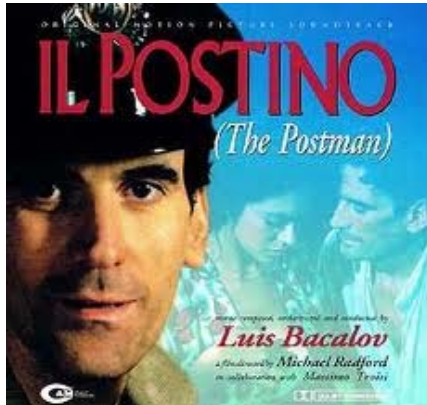
Χρήση διαδικτύου (μελοποιημένη ποίηση στο youtube, αναγνώσεις ποιημάτων στο Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού, εκπομπή στο οπτικοακουστικό αρχείο ΕΡΤ, ψηφιακή εγκυκλοπαίδεια wikipedia).

Χρήση εφαρμογών power point, movie maker.

ΜΕΘΟΔΕΥΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Α' ΦΑΣΗ (4 ΩΡΕΣ – ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ)

1^η - 2^η ΩΡΑ

Σχήμα 1: «Il postino» (1994) του Michael Radford με τους Philippe Noiret και Massimo Troisi και «Το Δόλωμα» (1964) του Αλέκου Σακελάρειου με τους Αλίκη Βουγιουκλάκη, Αλέκο Αλεξανδράκη και Ντίνο Ηλιόπουλο.

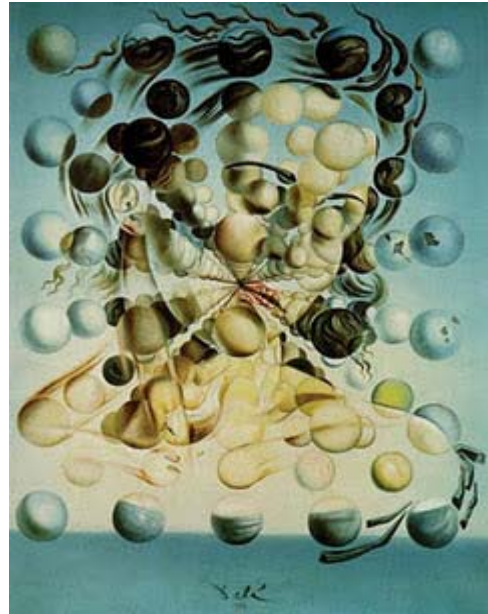
Προβάλλονται δύο απόσπασμα της ταινίας «Il postino» του 1994 (σχήμα 1) του Michael Radford με τους Philippe Noiret και Massimo Troisi (η σκηνή στην οποία ο ταχυδρόμος τολμά και ρωτά τον ποιητή για τη σημασία της 'μεταφοράς' και η σκηνή στην παραλία όπου ο ποιητής απαγγέλλει στίχους του και ενδιαφέρεται να μάθει την άποψη του ταχυδρόμου. Αυτός στην προσπάθεια του να ορίσει το αίσθημα που του προκαλούν οι στίχοι δημιουργεί και ο ίδιος μια μεταφορά).

Με αφορμή τα αποσπάσματα, ο διδάσκων/σκουσα επιχειρεί μια ελεύθερη συζήτηση για το νόημα και τη γενικότερη χρησιμότητα της ποίησης. Οι μαθητές καλούνται σε πρώτο επίπεδο να προσδιορίσουν την έννοια της ποίησης, όπως οι ίδιοι την αντιλαμβάνονται. Αξιολογούν τη σημασία του συνδηλωτικού λόγου στην ποιητική δημιουργία και την αξία της βιωματικής προσέγγισής της.

Προβάλλεται στη συνέχεια απόσπασμα από την ταινία «Το Δόλωμα» (1964) του Αλέκου Σακελάρειου με τους Αλίκη Βουγιουκλάκη, Αλέκο Αλεξανδράκη και Ντίνο Ηλιόπουλο (σκηνή στην οποία ο Ντίνος Ηλιόπουλος διδάσκει τον τρόπο απαγγελίας της μοντέρνας ποίησης στην Αλίκη Βουγιουκλάκη, προκειμένου να δίνει την εντύπωση μιας καλλιεργημένης γυναίκας).

Ενώ με τα αποσπάσματα της ταινίας του Radford δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να διακρίνουν τον ποιητικό και μη ποιητικό λόγο, με το απόσπασμα από το 'Δόλωμα' γίνεται η διάκριση στα διαφορετικά είδη του. Στη συζήτηση που ακολουθεί τίθενται τα εξής δυνητικά ερωτήματα: Για ποια είδη ποίησης γίνεται αναφορά στο απόσπασμα; Ποια είναι η στάση των πρωταγωνιστών στην ποίηση που απαγγέλλει ο Ντίνος Ηλιόπουλος; Τι είδους ποίηση προτιμά η Α. Βουγιουκλάκη; Ποια είναι η στάση των ίδιων των μαθητών απέναντι σε αυτό που αντιλαμβάνονται ως ποίηση;

3^η - 4^η ΩΡΑ

Σχήμα 2: Ζωγραφικοί πίνακες (Sandro Botticelli, Salvador Dalí) πηγή: Φωτόδεντρο¹

Προβάλλονται έπειτα στους μαθητές οι δύο ζωγραφικοί πίνακες του Botticelli και του Dalí, που απεικονίζουν νεαρές γυναίκες (σχήμα 2). Οι μαθητές τους παρατηρούν και καταγράφουν διαφορές στην τεχνοτροπία τους. Τους ζητείται να εντοπίσουν τι αλλάζει στην απεικόνιση του γυναικείου προσώπου;

Στη συνέχεια ακούν το ποίημα του Διονύσιου Σολωμού 'Η Ξανθούλα' μελοποιημένο και ερμηνευμένο από την Καγιαλόγλου² καθώς και το ποίημα του Οδυσσέα Ελύτη 'Η Μαρίνα των Βράχων' σε απαγγελία της Ιουλίας Ηλιοπούλου³. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να μεταφέρουν τις παρατηρήσεις τους από τον εικαστικό χώρο στο πεδίο της λογοτεχνίας. Και εδώ τα δυο ποιήματα αναφέρονται σε νεαρά κορίτσια. Πώς προσεγγίζουν όμως οι δυο ποιητές το θέμα τους; Ποια διαφορά υπάρχει στην τεχνοτροπία τους; Προσέχουμε πως τονίζεται από τη μία η ποίηση ως 'μουσικός λόγος' με ευκρινές θεματικό κέντρο και από την άλλη η ποίηση ως ενέργεια με ελεύθερη έκφραση συναισθηματικών βιωμάτων.

Β ΦΑΣΗ (16 ΩΡΕΣ)

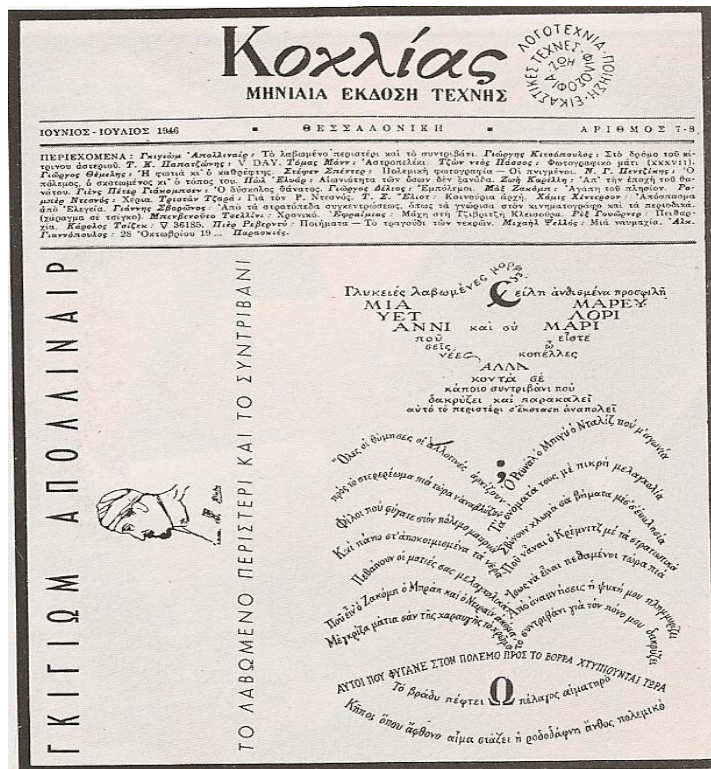
1^η - 2^η ΩΡΑ

Στην Αθήνα, το 1935 ο Ανδρέας Εμπειρικός διαδηλώνει, μπροστά σε ένα ανυποψίαστο αστικό κοινό, την πρόθεσή του να απελευθερώσει την ποίηση από τα λογικά της σχήματα και τους αστικούς περιορισμούς (Vitti, 1994: 402). Διαβάζουμε στην ολομέλεια αποσπάσματα από τη περίφημη διάλεξη του «Περί σουρρεαλισμού» που εκφώνησε στη Λέσχη Καλλιτεχνών στις 19 Ιανουαρίου 1935 και εισαγάγει ουσιαστικά το κίνημα στην Ελλάδα (Γιατρομανωλάκης, 2009: 57-58, 64-67, 85).

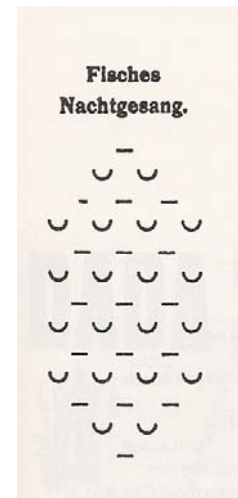
¹ http://fotodendro.blogspot.com/2011/12/blog-post_06.html

² http://www.youtube.com/watch?v=oSaNM_frbhc

³ <http://www.youtube.com/watch?v=mOOFcxm0L7E&feature=related>

Σχήμα 3: Μετάφραση σχηματικού ποιήματος του Απολινέρ, περιοδικό Κοχλίας, 1946

Σχήμα 4: Ντανταϊστικό οπτικοφωνητικό ποίημα

Παραδοσιακή ποίηση	Μοντέρνα ποίηση
- Ως προς τη στιχουργική: στροφικό σύστημα, μέτρο, ρυθμός, ομοιοκαταληξία. - Ως προς το λεξιλόγιο: ποιητικές, σπάνιες λέξεις. - Ως προς τη νοηματική συνοχή: Διατήρηση των κοινών νοημάτων των λέξεων, λογική ανάπτυξη του θέματος, έλλογη νοηματική αλληλουχία. - Ως προς το ύφος: Λυρισμός.	- Ως προς τη στιχουργική : Ελεύθερος στίχος. - Ως προς το λεξιλόγιο: Καθημερινές κοινές λέξεις, προφορική ομιλία. - Ως προς τη νοηματική συνοχή: Πολυσημία, νέα νοηματική φόρτιση λέξεων- πρωτότυπη χρήση συμβόλων, υποδήλωση ή απόκρυψη του θεματικού κέντρου, άλογο στοιχείο, σκοτεινότητα. - Ως προς το ύφος: Δραματικότητα.

Πίνακας 1: Διαφορές παραδοσιακής & μοντέρνας ποίησης

Αναφερόμαστε στη συνέχεια επιγραμματικά στη διαφορά παραδοσιακής και μοντέρνας ποίησης (πίνακας 1) που δεν είναι μόνο χρονολογική αλλά κυρίως διαφορά θεμελιωδών αρχών και κοσμοθεωρίας. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως δείγματα της αλλαγής οι ακραίες προσπάθειες απελευθέρωσης της ποιητικής φόρμας των ντανταϊστών και των σουρεαλιστών ποιητών (εικόνες 3 & 4). Διασαφηνίζονται οι όροι 'ντανταϊσμός' και 'αυτόματη γραφή'. Τίθεται επίσης το ιστορικό πλαίσιο που προκάλεσε αυτή την αλλαγή κοσμοθεωρίας (μεγάλες πολεμικές συρράξεις, επαναστάσεις, κρίση αξιών, ψυχανάλυση). Οι πληροφορίες δίνονται με μορφή

διάλεξης, ο εκπαιδευτικός όμως αξιοποιεί τις παρατηρήσεις που έγιναν στη συζήτηση του προηγούμενου δώρου.

3^η-15^η ΩΡΑ

Στην πρώτη ώρα αυτής της υποενότητας πάλι με τη μορφή διάλεξης μπορεί να γίνει μια σύντομη εισαγωγή στα λογοτεχνικά ρεύματα του ρομαντισμού, του παρνασσισμού, του συμβολισμού και του υπερρεαλισμού. Στη συνέχεια χωρίζονται οι μαθητές σε ομάδες των τεσσάρων ατόμων. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει από ένα λογοτεχνικό κίνημα και τη μελέτη αντιπροσωπευτικών ποιημάτων του. Τα μελετούν:

α)ως προς τα χαρακτηριστικά του ρεύματος στο οποίο ανήκουν και

β)ως προς τους εξής άξονες:

- στιχουργική (στίχος, μέτρο, ρυθμός, μοτίβο...)
- ύφος (λυρικό, δραματικό, λιτό, επιτηδευμένο, αφαιρετικό...)
- λεξιλόγιο (εκφραστικά μέσα, λόγιες, καθημερινές λέξεις...)
- περιεχόμενο (καθαρότητα νοήματος, νοηματική αλληλουχία, πολυσημία...)

γ)ως προς την ένταξή τους στην παραδοσιακή ή στη μοντέρνα ποίηση.

Κάθε ομάδα θα πρέπει να παρουσιάσει δύο με τέσσερα ποιήματα —δικής της επιλογής— του ρεύματος που πραγματεύεται. Πέρα από τα τρία αυτά επίπεδα προσέγγισης των ποιημάτων μπορεί να προσθέσει όποιο άλλο ερμηνευτικό στοιχείο εντοπίζει και θεωρεί ενδιαφέρον. Ο εντοπισμός των χαρακτηριστικών του ρεύματος και η ένταξη στην παραδοσιακή ή μοντέρνα ποίηση μπορούν να γίνουν από όλη την ομάδα, ενώ οι άξονες μπορούν να επιμεριστούν στα μέλη. Στο τέλος παρουσιάζεται η δουλειά στις υπόλοιπες ομάδες, κατά προτίμηση με χρήση της εφαρμογής του power point.

Βοηθητικό είναι να προηγηθεί στην ολομέλεια από τον/την εκπαιδευτικό η δειγματοληπτική προσέγγιση ποιημάτων. Πιο συγκεκριμένα τα ρεύματα και τα κείμενα που μπορούν να παρουσιαστούν είναι:

Ρομαντισμός: Βηλαράς, *Σαν πεταλούδα στη φωτιά* (ΚΝΛ Α', 173), Σολωμός, *Σχεδιάσμα Β' αποσπ. 2: Ο Απρίλης με τον Έρωτα χορεύουν και γελούνε...* (ΚΝΛ Α', 229) και *Σχεδιάσμα Γ' αποσπ. 6: Ο Πειρασμός* (ΚΝΛ Α', 242)

Παρνασσισμός: Παλαμάς, *Το πανηγύρι στα σπάρτα* (ΚΝΛ Α', 411), *Πατρίδες! Αέρας, γη...* (ΚΝΛ Α', 421)

Συμβολισμός: Χατζόπουλος, *Ήρθες* (ΚΝΛ Α', 449)

Νεοσυμβολισμός: Καρυωτάκης, *Μπαλάντα στους άδοξους ποιητές των αιώνων*, (ΚΝΛ Β', 181)

Περίπτωση Καβάφη: *Ηγεμών εκ Δυτικής Λιβύης* (ΚΝΛ Α', 438), *Νέοι της Σιδώνας 400μ.χ.* (ΚΝΛ Α', 440)

Περίπτωση Σεφέρη: *Επί Ασπαλάθων* (ΚΝΛ Β', 214), *Ελένη* (ΚΝΛ Β', 209)

Υπερρεαλισμός: Εμπειρίκος, *Τρία αποσπάσματα*, *Ηχώ* (ΚΝΛ Β', 227), *Ελύτης, Στα χτήματα βαδίζαμε όλη μέρα...* (ΚΝΛ Β', 252), *Μαρίνα των βράχων* (ΚΝΛ Β', 256)

Ακολουθεί η παρουσίαση από την κάθε ομάδα των ποιημάτων και του κινήματος στο οποίο εντάσσονται. Αναζητούν ελεύθερα το υλικό τους, τους υποδεικνύουμε όμως να στηριχθούν και στις πληροφορίες που δίνουν τα σχολικά εγχειρίδια της Λογοτεχνίας των τριών τάξεων του Λυκείου, στο Λεξικό Λογοτεχνικών όρων που επίσης τους έχει διανεμηθεί, σε ιστορίες Λογοτεχνίας, στο διαδίκτυο (wikipedia).

16^η -18^η ΩΡΑ

Στην ολομέλεια και στο εργαστήριο της πληροφορικής γίνεται συγκριτική παρουσίαση ποιημάτων από το διαδίκτυο, μελοποιημένων ή σε απαγγελία, διαφορετικής τεχνοτροπίας (παραδοσιακής, μοντέρνας) και παρόμοιας θεματικής. Εκτός του ότι εκτιμούν οι μαθητές τον τρόπο που επικοινωνεί και συνεργάζεται η ποίηση με άλλες τέχνες, ενισχύεται και η συγκρότηση της τάξης ως αναγνωστικής κοινότητας. Οι μαθητές γνωρίζουν εκ των προτέρων το σκοπό της ανάγνωσης-ακρόασης των ποιημάτων: τους ζητείται να ανιχνεύσουν εκείνα τα στοιχεία που δικαιολογούν την ένταξη ενός ποιήματος στην παραδοσιακή ή στη μοντερνική ποίηση. Επίσης περιμένουμε οι μαθητές, με βάση την εμπειρία που απέκτησαν από την εργασία τους στις ομάδες, να μπορούν να εντοπίσουν στοιχεία διαφορετικών ρευμάτων ή σχολών στα ποιήματα που ακούνε.

Παραδείγματος χάριν μπορούν να ακούσουν-δουν τα παρακάτω ποιήματα:

α) με θέμα τη θάλασσα

Καββαδίας «*Kuro Sino*»⁴

και Κική Δημουλά, «*Η περιφραστική πέτρα*»⁵

β) με θέμα την απώλεια

Παλαμάς «*Με τα χρυσά τα χτένια*»⁶

και Γκανάς «*Εσύ δεν θα πεθάνεις*»⁷

γ) με θέμα την αγάπη

Μυρτιώτισσα «*Σ' αγαπώ*»⁸

και Γιάννης Ρίτσος «*Εκεί που σμίγει η αγάπη*»⁹

Ανδρέας Εμπειρικός «*Γλωσσάριο ανθέων....*»

δ) με θέμα την πατρίδα

Λορέντζος Μαβίλης «*Πατρίδα*» (σονέτο)¹⁰

και Μιχάλης Γκανάς «*Ψάραζε ο τόπος με βουνά πολλά*» (παράρτημα, ποίημα 1)

ε) με θέμα τον έρωτα

Οδυσσέας Ελύτης «*Είναι νωρίς ακόμα*»¹¹

Κωνσταντίνος Καβάφης «*Επέστρεφε*»¹²

Τα παραπάνω ποιήματα υπάρχουν στην πλειοψηφία τους μελοποιημένα στο youtube. Μπορούν εναλλακτικά οι μαθητές να περιηγηθούν στο Ανθολόγιο Αναγνώσεων του Σπουδαστηρίου του Νέου Ελληνισμού¹³, να κάνουν τη δική τους επιλογή-ανθολόγηση ποιητών και ποιημάτων. Έτσι έρχονται σε επαφή με πληθώρα ποιητικών έργων, εμβαθύνουν στη διαδικασία της ανάγνωσής τους και καταγράφουν την προσωπική τους αναγνωστική περιπέτεια. Επικοινωνούν μέσω του ποιητικού λόγου με διαφορετικές υποκειμενικότητες που έχουν τη δική τους ιστορικότητα, απολαμβάνοντας τα κείμενα, απαλλαγμένοι από το βραχνά της εύρεσης του νοήματος -τι θέλει να πει ο ποιητής (Καπλάνη, 1999: 362-365).

⁴<http://www.youtube.com/watch?v=qGCspPvN2C0&feature=related>

⁵<http://www.youtube.com/watch?v=MLZYa5I2z0I>

⁶<http://www.youtube.com/watch?v=LP3tX1Zosm4>

⁷<http://www.youtube.com/watch?v=enjraZdU1fQ&feature=related>

⁸<http://www.youtube.com/watch?v=MoMGySjDJwg>

⁹<http://www.youtube.com/watch?v=aJdlzgXl-c&feature=related>

¹⁰http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGYM-A107/391/2590,10109/extras/texts/index10_05_parallilo2_mavilis.html

¹¹<http://www.youtube.com/watch?v=D2XL6fZThVg&feature=related>

¹²<http://www.youtube.com/watch?v=8SnauGxS-zU>

¹³<http://www.snhell.gr/lections/writers.asp>

Παρακαλουθούν, τέλος, την εκπομπή «Αντιθέσεις» από το οπτικοακουστικό αρχείο της ΕΡΤ¹⁴ με θέμα την ποιητική παράδοση.

Γ' ΦΑΣΗ (4 ΩΡΕΣ)

Γράφουν όλοι οι μαθητές από ένα δίστιχο με την τεχνική της αυτόματης γραφής και όσοι θέλουν το ανακοινώνουν στην τάξη.

Κατασκευάζουν συγκεντρωτικό χρονολογικό πίνακα όπου σημειώνεται η χρονική συνέχεια των λογοτεχνικών κινήματων που γνώρισαν και των συγκεκριμένων ποιημάτων που μελέτησαν.

Κατασκευάζουν παρουσίαση power point ή ολιγόλεπτο βίντεο με την εφαρμογή monie maker με ποίημα που το επενδύουν με μουσική και εικόνες της επιλογής τους.

Σχολιάζουν τα παρακάτω αποφθέγματα και συζητούν :

α) «*Η ποίηση ανήκει σε αυτόν που τη χρειάζεται*» (από την ταινία του Radford Il postino).

β) «*Ποίηση είναι όταν δυο λέξεις συναντιούνται για πρώτη φορά*» Ινδιάνικο ρητό

γ) «*Η ποίηση είναι ανάπτυξις στίλβοντος ποδηλάτου*» Ανδρέας Εμπειρικός

δ) Σχολιάζουν το ποίημα του Νίκου Εγγονόπουλου, «*Ποίηση 1948*» (παράρτημα, ποίημα 2).

ε) Συζητούν με αφορμή το παρακάτω απόσπασμα από την ταινία του Σακελάρου «το Δόλωμα»:

-*Παιδί μου, ένα ποίημα είναι ποίημα, άμα δεν το καταλαβαίνει κανείς. Άμα το καταλαβαίνουν όλοι... δεν είναι ποίημα, είναι τσιφτετέλι. Κατάλαβες;*

-*Όχι!*

-*Δεν είναι και απαραίτητο.*

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Η αξιολόγηση των μαθητών, σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α' Λυκείου, αφορά στη συμμετοχή τους στην τάξη καθώς και τη συμμετοχή τους στις ομαδικές εργασίες. Αξιολογούνται για τον προφορικό και γραπτό τους λόγο, για τη γενικότερη συμμετοχή τους στο μάθημα και για τη συμβολή τους στη δουλειά της ομάδας τους (ΦΕΚ 1562, 2011: 21075).

Πιο συγκεκριμένα περιμένουμε οι μαθητές:

- να μπορούν να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά της μοντέρνας και της παραδοσιακής ποίησης και να τα εντοπίζουν σε ποιήματα,
- να μπορούν να διακρίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά των διαφόρων λογοτεχνικών ρευμάτων.
- να γνωρίζουν κάποιους βασικούς εκπροσώπους της παραδοσιακής και μοντέρνας ποίησης, καθώς και ποιητές που πραγματοποίησαν τη μετάβαση από την παράδοση στο μοντερνισμό.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Γιατρομανωλάκης, Γ. (2009). *Περί Σουρρεαλισμού: Η Διάλεξη του 1935 του Ανδρέα Εμπειρικού*. Αθήνα: Άγρα.

Γρηγοριάδης, Ν., Καρβέλης, Δ., Μηλιόνης, Χ., Μπαλάσκας, Κ., Παγανός, Γ., Παπακώστας, Γ. (2009). *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α', Β', Γ' τόμος*, βιβλία μαθητή. Αθήνα: Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων.

Ελληνική Ποίηση: Ανθολογία — Γραμματολογία (1993). 5 τόμοι. Αθήνα: Σοκόλη.

¹⁴<http://www.ert-archives.gr/V3/public/main/page-assetview.aspx?tid=72539&autostart=0>

Επιμορφωτικό υλικό (2008). *Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης*. Τεύχος 3: Κλάδος ΠΕ02, Πάτρα.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, τεύχος 2^ο, αριθμός φύλλου 1562/27-6-2011, απόφαση 70001/Γ2, 21068- 21082.

Καπλάνη, Β. (1999). «Η θέση της ποίησης σε ένα νέο πρόγραμμα διδασκαλίας της Λογοτεχνίας» στο Αποστολίδου Βενετία & Ελένη Χοντολίδου (επιμ.) *Λογοτεχνία & Εκπαίδευση*. Αθήνα: τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός, 379-390.

Χοντολίδου, Ε. (1999). «Η αξιολόγηση των μαθητών στο μάθημα της λογοτεχνίας» στο Αποστολίδου Βενετία & Ελένη Χοντολίδου (επιμ.) *Λογοτεχνία & Εκπαίδευση*. Αθήνα: τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός, 379-390.

Vitti, Mario (1994). *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*. Αθήνα: Οδυσσέας.

Προσπέλαση ιστοσελίδων 24-1-2014

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ποίημα 1

Μιχάλης Γκανάς

I

Χάραζε ο τόπος με βουνά πολλά
κι ανάτελλε τα ζωντανά του,
καλούς ανθρώπους και κακούς, νυφίτσες,
αλεπούδες, μια λίμνη ως κόρη
οφθαλμού και κάστρα πατημένα.

Θα 'ναι τα Γιάννενα, ψιθύρισα,
στο χιόνι και στον άγριο καιρό
γυάλινα και μαλαματένια.
Κι όσο πήγαινε η μέρα,
σαν το βαπόρι σε καλά νερά,
είδα και μιναρέδες κι άκουσα
τα μπακίρια να βελάζουν.
(Γυάλινα Γιάννενα)

Ποίημα 2

Νίκος Εγγονόπουλος, «Ποίηση 1948»

τούτη η εποχή
του εμφυλίου σπαραγμού
δεν είναι εποχή
για ποίηση
και άλλα παρόμοια:
σαν πάει κάτι
να
γραφεί
είναι
ως αν
να γράφονταν
από την άλλη μεριά
αγγελτηρίων θανάτου

γιαυτό και

τα ποιήματά μου
ειν' τόσο πικραμένα
(και πότε —άλλωστε— δεν ήσαν;)
Κι είναι
—προπάντων—
Και
Τόσο
Λίγα
(ΕΛΕΥΣΙΣ)